

Olvasóink írják

Tisztelt Szerkesztőség!

Sokat törtem a fejem, hogy az alábbi elmés magyarázatot (elhangzott az elmúlt télen, a szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium és Általános Iskola egyik földrajztanára szájából) Önöknek vagy valamelyik gyűjtőnek küldjem-e el. Az alábbiak valóban elhangzottak, és jobbak minden általam eddig hallott, a témába vágó szövegénél.

Az elmélet a következő: Mivel a Holdon nincs gravitáció (erre bizonyíték is van: milyen könnyedén ugrált Armstrong annakidején — tehát akkor nem volt gravitáció, akkor most miért lenne?). A becsapódó meteor pattogni kezd, ami csak lassan csillapodik (az ok természetesen a gravitáció hiánya), és így fokozatosan alakítja ki a krátert.

Így első ránézésre kilenc hiba vagy helytelen indoklás szerepel az okfejtésben. Nem hiszem, hogy a becsapódásos, a vulkanikus vagy a Hédervári-féle könyvben leírtak (beszakadt magmakamra) hívei komoly vetélytársuknak tartanak... Az mindenestre megnyugtató, hogy a laikusokat sem lehet mindenmel megejtetni: az iskolatárságban a Mivel a Holdon nincs gravitáció címen jelent meg az elmélet más tanárok hasonlóan elmés megállapításai közt. (Szabó Gyula, 6720 Szeged, Horváth M. u. 9.)

Kedves Rendszergazdák!

Budapestről hívtalak már titeket néhányszor egy ZyXEL 1496E modemmél. Az Astrobase BBS nagyon tetszett, a többi „vegyes felvágott profilú” adatbázis után jó volt látni egy olyat, ami értelmesebb dolgokkal is foglalkozik. Elkelve még néhány szakmai BBS más témakörben és az egyetemeken is.

Egyébként jó néhány évvel ezelőtt én is lelkes amatőr csillagász (féle) voltam, lelkesedésemet tanáromtól, Kancsura

Árpádtól örököltem. Jártunk az akkori CSBK versenyeire, voltunk észlelőtáborban, rendeztünk távcsöves bemutatót a nyíregyházi kultúrház előtt lófráló csöveseknek. Az élet azonban másfelé sodort, de a csillagászat iránti szeretetem megmaradt. Bocs a nosztalgiazásért, de a lényeg az: örülök, hogy a tudomány népszerűsítéséhez ennyiben is hozzájárultok, és annak külön is, hogy az első hazai szakmai BBS-ek egyike csillagászzal foglalkozik. (Nyilas István)

Hajnali rémhírek

Május 10-én reggel kevéssel 8 előtt azt hittem, még mindig álmodom, sőt rémálmodom. Ilyen korai órán az ember nincs egészen magánál, így öntudatom visszanyeréséhez alaposan hozzájárult két híradás az esedékes napfogyatkozásról. Az egyik a Nap-kelte időjárásjelentése volt, melyben hazánk nagy meteorológusa — sajnos nem először — idegen vizekre evezett, és rövid, de annál pontatlanabb csillagászati értekezésbe fogott. A napnyugta idején esedékes részleges napfogyatkozás fizikai hátterét próbálta megvilágítani, valahogy így: a fogyatkozást az hozza létre, hogy a Hold árnyékot vet a Napra. Még egy helyes kis ábrát is bemutatott, melyen minden úgy volt, ahogy mondta — a fényforrás nem is lehetett más, mint a Föld. Aztán rátett még egy lapáttal, és megpróbálta elmagyarázni, hogy a gyűrűs napfogyatkozás mitől részleges — talán nem megelégedő, hogy ezúttal sem járt sikerrel.

Végül jött a Kossuth híradása: aggodalomra semmi ok, ugyanis a napfogyatkozás szabad szemmel nem látható. Ez igaz is lett, mivel egész este esett az eső.

Ehhez képest különösen érdekes volt a másnapi Híradóban annak a pár százalékos embernek a látványa, akik a párizsi Diadalív mögött nyugvó napsarlót bámulták — teljesen szabad szemmel, és a szegény magyar tévénézőnél (és rádióhallgatónál) néhány nagyságrenddel tájékozottabban. (Mzs)

„Comet Titan-IV Centaur”

Május 3-án este nem sokkal naplemente után furcsa világitó felhőre hasonlító objektumot lehetett megfigyelni az északi-északnyugati égen. Ez idáig három hazai bejelentést kaptunk a jelenségről (Gombás Gézától, Könyű Józseftől valamint Schné Attilától). Schné Attila (Nemesvámos) az alábbi leírást küldte: „19:54 UT-kor üstökösszerű objektumot pillantottam meg É-ÉNy-i irányban, 12° horizont feletti magasságban. Hosszúsága 2°, szélessége 1° körüli volt. Fényessége +2^m lehetett, és erősen szálas szerkezetet mutatott. 8x30-as binokulárral nézve határozottan fényes maggal rendelkezett; szimmetrikus volt, színe pedig fehér. Az α és δ Per között tűnt fel félúton, majd a horizonttól távolodva fokozatosan halványodott, elmozdulása 1 óra alatt fél fok volt. 20:15 UT-kor a jelenség beleolvadt az égi háttérbe, magja addigra már eltűnt. Az égbolt felhőtlen volt, az átlátszóság 3-as, a nyugodtság 6-os.”

Könyű József és megfigyelőtársai a Gedőc-tetői csillagvizsgálóból észleltek. 19:55 UT-kor vették észre a jelenséget. „50/540-es refraktorral 30x-os nagyítás mellett a LM-ben üstökösszerű képződményt láttunk, színe kékesfehér volt. Ezt követően a csillagvizsgáló nagy távcsövével is megnéztük, 50x-es nagyítással. A köd csak kb. két és fél LM-ben fért el. Erősen szálas szerkezetű volt, és oldalra döntött fenyőfára emlékeztetett. Legnagyobb fényességét 20:34 UT-kor érte el, kb. 2^m,8-nál. Szabad szemmel 20:52 UT-ig figyeltük meg.”

Európa-szerte sokan látták a feltűnő jelenséget. A brünni Kopernikusz Observatóriumából Jan Kucera és amatőrtársai a következőket látták: 19:40 UT-kor pillantották meg a képződményt, melynek üstökösszerű megjelenése volt. Észrevételekor kb. 0^m-s lehetett, átmérője 10' körüli. Fejből és az abból kiinduló V alakú csóvából állt. Valamivel több mint egy órán át lehetett nyomon követni, miközben a Perseusban, az Algol közelében tartózkodott, 15 fokkal a horizont

felett. Az égi háttérnél lassabban mozgott Ny felé. Az észlelés során a csóva mérete fokozatosan növekedett, az első megpillantás után 40 perccel már 1 fok hosszú volt. Időközben a fej különvált a csóvától, és az eredetileg 1'-nél kisebb diffúz objektumból csillagszerű mag fejlődött. A megfigyelés kezdete után 1 óra 15 perccel szabad szemmel már nem volt látható az objektum.

Szerencsére nem kellett sokat várni a jelenség — nagyon is prózai — magyarázatára: május 3-án a Cape Canaveral-ról indítottak egy Titan-IV Centaur típusú hordozórakétát. Az űreszköz 57° inklinációjú pályára került (a leváló fokozatok Észak-Amerika keleti partjaitól nem messze csapódtak az óceánba). Az alacsonyan húzó földkörüli pálya csak átmeneti volt, néhány keringés megtétele után indították be az utolsó fokozatot, mely az űreszközt végleges pályájára emelte. Az elnyúlt, Molnyija típusú, nagy inklinációjú pálya perigeuma a D-i félteke fölött van, apoгеuma pedig északon, 40 ezer km távolságban, így az űreszköz hosszú időn keresztül maradhat az északi félteke fölött. Az utolsó manőver után a megmaradt üzemanyagot — biztonsági okokból — kieresztették, ami kiterjedt felhőt hozott létre, és a róla visszaverődő napfény által vált megfigyelhetővé az észlelők számára. (Kru)

Gondnokot keresünk Ráktanyára (állandó észlelési lehetőséggel)

Jelentkezés és felvilágosítás Horváth
Ferencnél (Megyei Közművelődési
Intézet, 8200 Veszprém, Komakút
tér 3., Pf. 418. Tel.: [88] 429-310.
Fax: [88] 429-310)

Programajánlat

MCSE-ügyeletet tartunk keddenként 18 órától a BME R Klubjában (Budapest XI., Műgyetem rakpart 9.). Távszűrés tanácsadás, egyesületi programok, táborbefizetések! **Július 12-étől szeptember 6-áig szünetelnek az ügyeletek!**

Nyári tábor a Mecsekben

Az MCSE Pécsi Csoportja Pécsvárad felett rendezni táborát aug. 4-14. között. Szállás saját és katonai sátrakban egy nagy füves-ligetes dombtetőn. Romantikus környezet, körpanoráma, sötét ég, közös észlelés. Már aug. 1-től lehet érkezni. Az aug. 5-7-i hétvégén amatőr-csillagász találkozó, majd buszkirándulás Villányba. Az aug. 12-i perseidázással zárul a tábor. Szeretettel várunk minden amatőrtársunkat. Részvételi díj: 500 Ft/fő. Jelentkezés: Keszthelyi Sándor, 7624 Pécs, Alkotmány u. 3.

Észlelőtábor a Gedőc-tetőn

Augusztus 12-21. között észlelőtábor szervez a Nógrád Megyei Csillagászati Alapítvány a Salgótarjáni Csillagvizsgálóban. Elszállásolás saját sátorban, észlelés a csillagvizsgáló műszereivel és hozott távcsövekkel. A részvételi díj napi háromszori étkezéssel együtt 4500 Ft, étkezés nélkül napi 100 Ft. Jelentkezés: Könyű József, 3100 Salgótarján, Ybl M. út 80.

Ráktanyai észlelőhétvégék

Újholdas hétvégéken várjuk megfigyelőinket a ráktanyai MCSE-helyiségben (júl. 8-10., szept. 2-4.). Sátorozókat is szívesen látunk. A részvételi díj tagoknak **100 Ft/éjszaka** (nem tagoknak 200 Ft/éjszaka). Jelentkezés és egyeztetés Rózsa Ferencé! (2600 Vác, Munkácsy M. u. 4.)

Apróhirdetések

VENNÉNK Zeiss Ib mechanikát. MCSE, 1461 Budapest, Pf. 219. Tel.: (1) 186-2313

VENNÉK 20x60-as Ténto vagy más gyártmányú binokulárt. Schné Attila, 8248 Nemesvámos, Ady Endre u. 10. tel.: (88) 365-186

ELADÓ öntött üvegkorongok: 130x15 mm-es. 300 Ft/db. **KERESEK:** stabil, 3 lábú fa állványt kisebb távcsőhöz. Terleczy József, 8229 Csapok, Kossuth u. 53. tel.: (86) 346-588

KERESEK 300 mm-es teleobjektívet (Minolta MD bajonettel v. meneteset), Megfelel olcsóbb varioobjektív is (300-as tartománnyal). Nagy Zoltán Tamás, 8800 Nagykanizsa, Rákóczi u. 45. E-mail: jzb3304@huszeg11.bitnet

ELADÓ 30 mm-es Zeiss orthó okulár (2500 Ft), 35/525-ös T-réteges akromát (600 Ft), 20 mm-es PZO Kellner-okulár (1000 Ft), 30 mm-es kereső 24,5-ös okulárkihuzattal (500 Ft), M 52x0,75-ös kék szűrő (200 Ft). Vicián Zoltán, 1035 Budapest, Kerék u. 22. I/6. Tel.: 188-4716.

ELADÓ 200/1200-as rácsos felépítésű Dobson-távcső kiváló képet adó tükrörrel (hmg= 15-16), okulárokkal, extrákkal 15 ezer Ft-ért. Zákonyi László, 8800 Nagykanizsa, Liszt F. tér 2. Tel.: (93) 317-493

ELADÓ 160/1600-as Newton fém tubusban, 8x30-as keresővel, egy okulárral, masszív fémoszlopra szerelt ekvatoriális mechanikával (mindkét tengelyen finommozgatással, óratengelyen csigakerék + orsó). Ár: 26000 Ft + ÁFA. Szintén eladó GUIDE CD ROM csillagterkép program PC-re! Ára bruttó 12000 Ft. Hegedüs Tibor, 6500 Baja, Kodály u. 5. Tel.: (79) 322-912

Meteor '94 észlelőtábor

Ágasvár, 1994. augusztus 5–12.

Az észlelők és távcsőépítők nagy nyári táborát új helyszínen, a **Mátrában** tartjuk, az **Ágasvári turistaházban** és a mellette lévő réten, **620 m-es magasságban**. A zavaró fényektől mentes észlelőhely **minden korosztály számára** kiváló lehetőséget nyújt a csillagos éggel és a természettel való ismerkedésre. A városi amatőrök számára egyedülálló lehetőség adódik a nyári Tejút mély-ég objektumainak észlelésére, bolygók, kettőscsillagok, változócsillagok megfigyelésére. Kérjük, mindenki hozza magával távcsövet, binokulárját és érzékeny filmmel töltött fényképezőgépét!

A tábor legfőbb célja távcsöves- és binokulár-észlelések végzése, asztrofotók készítése, ismerkedés a korszerű észlelési módszerekkel. Nappal előadásokat, konzultációkat tartunk az amatőr csillagászat kérdéseiről, kirándulásokat szervezünk a Mát-ra megismerésére, szakmai kirándulás keretében felkeressük az MTA Csillagászati Kutatóintézet **Piszkéstetői Observatóriumát** (hazánk legfontosabb kutatóhelyét). Éjszaka megfigyeléseket végzünk a turistaház melletti észlelőrétről (vállalkozó kedvűek az Ágasvár 789 m-es csúcsáról).

Az **augusztus 5-7-i „nagy hétvégét”** ismét **találkozó jelleggel** szervezzük — az **asztrobazár aug. 6-án 15:00-kor kezdődik!** —, melyen áttekintjük a hazai amatőr csillagászat jelenlegi helyzetét, továbbá értékeljük a Nagy Üstököskarambol során végzett hazai észleléseket (természetesen ismertetjük a nemzetközi észlelőkampány során addig nyilvánosságra került híreket is).

Részvételi díjak: ♦♦♦ Szállás turistaházban (saját hálózsákkal), napi háromszori étkezéssel **4000 Ft/fő** (nem tagoknak 4600 Ft/fő); ♦♦ Szállás saját sátorban, napi háromszori étkezéssel **3000 Ft/fő** (nem tagoknak 3300 Ft/fő); ♦ Étkezés nélkül, saját sátorban napi **100 Ft/fő** (nem tagoknak 150 Ft/fő). (Az ételmiszer-beszerzést számukra is biztosítjuk!)

Jelentkezés: ✉ Magyar Csillagászati Egyesület, 1461 Budapest, Pf. 219. ☎ (1) 186-2313 (üzenetrögzítő), e-mail: tepi@mcse.zpok.hu

Az érdeklődőknek tájékoztatót és befizetési csekket küldünk. **Jelentkezési és befizetési határidő: 1994. június 30.** Későbbi befizetés esetén nem tudunk kedvezményt biztosítani.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a turistaházi férőhelyeket a befizetés sorrendjében biztosítjuk, telt ház esetén már csak saját sátras elhelyezés lehetséges.

Megközelítés: Az Ágasvári turistaház a Nyugati-Mátrában található (Pásztótól 10 km-re, Mátrakereszttestől 3 km-re). Autóval Mátraszentlászló felől közelíthető meg, kiépített erdőgazdasági úton. Gyalogosan Mátrakeresztes felől a piros jelzésen érhető el (40 p.), az országos kék túra útvonalán Mátraverebélytől és Galyatetőtől egyaránt kb. 2 óra a menetidő. A csoportos odautazásról külön tájékoztatjuk a jelentkezőket.

Ifjúsági tábor '94

Ágasvár, 1994. július 29–augusztus 5.

Ifjúsági táborunkat közvetlenül a Meteor '94 előtt tartjuk Ágasváron, a középiskolás korosztály számára. A részvétel és a jelentkezés feltételei a fentiekkel megegyeznek. Részletesebb tájékoztató ugyancsak az MCSE-től kérhető.